

digitale nieuwsbrief

Erfgoedvereniging De Driehornick Nuenen-Gerwen-Nederwetten

Website: www.driehornick.nl

E-mail: info@driehornick.nl

nummer 74

1 november 2025

In deze nieuwsbrief:

pagina:

• Van het bestuur	1
• Stamboomcafé	3
• Lezing Ineke Strouken	3
• Lezing 20 november a.s., inleider Klaasje Douma	4
• Prijswinnaar kleurenplaat Open Monumentendag	5
• Ontvangen objecten	6
• Digitale boekenmarkt	8
• Boeken te koop bij De Driehornick	8
• Limerick	8
• Website	8
• Uit onze bibliotheek	9
• Nieuw in onze bibliotheek	10
• Gezien in ons archief	11
• Tijdschriften	12
• Activiteiten van derden	16

VAN HET BESTUUR

Nieuwe activiteit Nuenologie van start

Op dinsdag 7 oktober jl. was het dan zover. De allereerste cursus van Nuenologie die als thema heeft: Nuenen in vogelvucht. Na een pilotsessie in september van deze eerste cursus was de inleider er klaar voor. De tweede cursus heeft ook al in oktober plaats gevonden met als thema Archeologie. Deze eerste cursuscyclus kent 24 deelnemers, en dat willen we ook als maximum hanteren. Het zijn immers cursussen en geen lezingen waardoor het aantal deelnemers niet te groot mag zijn.

Nuenologie

ken je dorp Nuenen-Gerwen-Nederwetten

Door de grote belangstelling hebben we de inleiders (9 personen) bereid gevonden om dit herfst-/winterseizoen een parallel-cursuscyclus op te starten. Die is eind oktober van start gegaan en bestaat ook uit negen aparte cursusavonden. De cursussen worden in principe op dinsdagavond gegeven.

Rabobank Clubsupport

Op 7 oktober jl. zijn de bedragen bekend gemaakt die de Rabobank Clubsupport kan uitkeren aan de verenigingen.

Voor onze vereniging bedraagt de uitkering het mooie bedrag van **€ 516**. We bedanken de leden en anderen die een stem aan onze vereniging hebben gegeven dan ook heel hartelijk.

Leden

In oktober zijn de heer Peter Pulles en mevrouw Claudia Oeffinger lid geworden van onze vereniging. We wensen hen veel nut en plezier met het lidmaatschap van onze vereniging.

Het ledenaantal komt daarmee op **337** (271 hoofdbewoners en 66 gezinsabonnementen).

Vriendenloterij (herhaling)

Omdat de kwartaaluitkeringen van de Vriendenloterij aan onze vereniging gestaag oplopen, blijven we deze mededeling voorlopig nog maandelijks herhalen.

Zoals u weet is onze erfgoedvereniging toegelaten tot 'goed doel' van de Vriendenloterij. Dit is heel goed nieuws. Nu kunnen onze leden en belangstellenden die al lid zijn bij de Vriendenloterij onze registratiecode doorgeven aan de Vriendenloterij waardoor onze vereniging een financiële tegemoetkoming ontvangt.

U hoeft dus zelf geen lid te zijn van onze vereniging maar wel van de Vriendenloterij.

U kunt daarvoor contact opnemen met de Ledenservice van de Vriendenloterij door te bellen naar 088-0201020 en onze registratiecode aan uw lidmaatschap van de Vriendenloterij te koppelen. Onze **registratiecode is 22150** (Erfgoedvereniging De Driehornick). Hoe meer mensen zich aanmelden hoe meer financiële ondersteuning onze vereniging kan ontvangen.

Bij voorbaat hartelijke dank.

Bijeenkomst voor leden van werkgroepen

Voor onze 57 leden van werkgroepen organiseren we op **vrijdagmiddag 21 november** een bijeenkomst waarbij men leden van de andere groepen kan ontmoeten.

Zij hebben allen al een persoonlijke uitnodiging ontvangen.

STAMBOOMCAFÉ IN HET HEEMHUIS TE NUENEN

Bent u geïnteresseerd in uw eigen Verborgen Verleden? Wilt u weten wie uw voorouders waren? Dan helpen wij u heel graag bij uw zoektocht!

In samenwerking met de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV), Kempen en Peelland organiseren wij een Stamboomcafé. Leden van de NGV en van onze werkgroep genealogie zijn er aanwezig om u hierbij van dienst te zijn. Deze ervaren stamboomonderzoekers kunnen u op weg helpen bij uw eerste stappen in de zoektocht. Maar ook kunnen zij u verder helpen als u al veel hebt uitgezocht en nog wat verder wilt komen.

Zij laten u zien hoe en waar u op internet handig kunt zoeken, waar misschien nog meer te vinden is over uw familiegeschiedenis. Ze wijzen u de weg naar het kadaster en notariële aktes waar u de originele stukken kunt inzien. En als u veel gegevens heeft, laten zij zien hoe u die kunt invoeren in een computerprogramma. Weet u nog niet of u uw familiegeschiedenis moet presenteren op internet of in een boek? Ook bij die keuze kunnen de onderzoekers u adviseren.

Op **zaterdag 8 november** wordt het Stamboomcafé van **10.30-12.30 uur** gehouden in het **Heemhuis**, Papenvoort 15A, Nuenen. Deelname is gratis en aanmelden is niet nodig.

AFGELOPEN LEZING OP 16 OKTOBER OVER WINTERFEESTEN DOOR INEKE STROUKEN

Zoals te verwachten, staat inleider Ineke Strouken voor een interessante en levendige lezingavond. Op donderdagavond 16 oktober waren er dan ook veel bezoekers in de Dassenburchtzaal die de gehele avond aan de lippen hingen van inleider **Ineke Strouken**.

Ineke aan het woord [foto's: Jan Cunnen]

*Ineke Strouken in grote zetel:
'na gedane arbeid is het goed rusten'.*

*Ruud Bovens (bestuurslid) bedankt de inleider voor de interessante lezing
en de aanwezigen voor hun komst*

LEZING OP DONDERDAG 20 NOVEMBER 2025 OVER ADEL IN NOORD-BRABANT IN DE PERIODE 1814-1918

Inleider Klaasje Douma houdt op donderdag 20 november 's avonds om 20 uur in de Brainportschool De Dassenburcht een lezing over de adel in Noord-Brabant in de periode 1814-1918.

Meer leest u op onze website als u op deze link klikt:

[Lezing op 20 november 2025 door Klaasje Douma: De adel in Noord-Brabant van 1814-1918 | Drijehornick](#)

Klaasje Douma

PRIJSWINNAAR KLEURPLATEN OPEN MONUMENTENDAG ZONDAG 14 SEPTEMBER 2025

Kinderen die een bewerkte kleurplaat hadden ingeleverd op Open Monumentendag kwamen op woensdag 22 en zaterdag 25 oktober een aardigheidje en hun verdiende prijzen ophalen.

De winnaar is Pip van Pruissen.

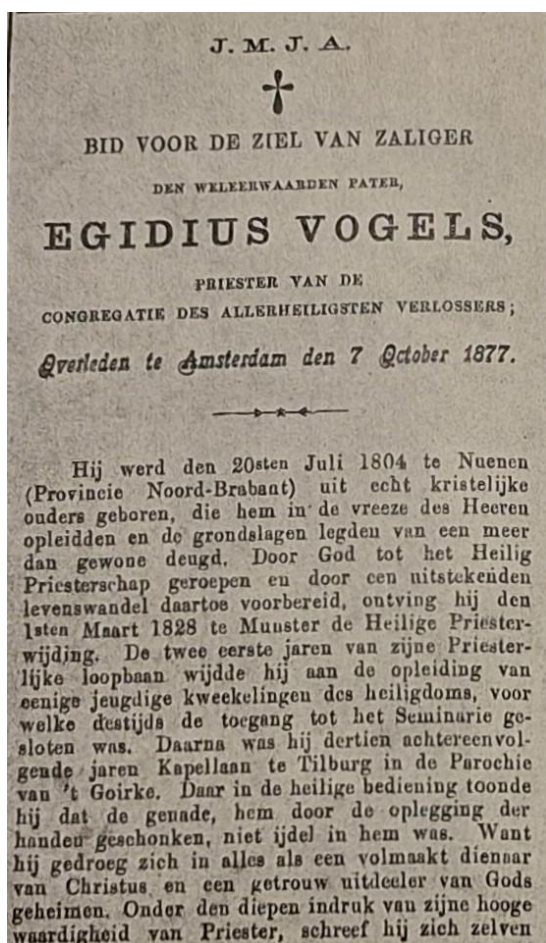
[foto's: Roland van Pareren]

Alle andere prijswinnaartjes kregen een snoepzakje en een set magic kleurstiften

ONTVANGEN OBJECTEN

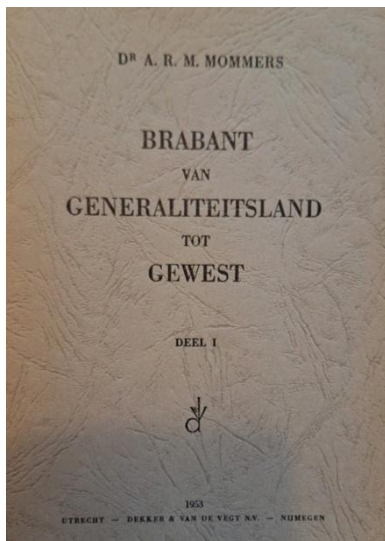

Van ons lid **Hans Verboom** ontvingen we een gedachtenisprentje van pater Egidius Vogels.

een levensregel voor, welke overtuigend bewijst, dat hij zich niet met eene gewone volmaaktheid tevreden stelde, maar naar ware heiligheid streefde. Al zijne priesterlijke bedieningen, al zijne godvruchtige oefeningen, zijne verhouding tot de geloovigen, zijne werken van naastenliefde, zijne verstervingen en boetplegingen waren op de volmaaktste wijze geregeld. Dat hij dien levensregel stipt nakwam en door gedurige herlezing daarvan en een streng onderzoek zooveel mogelijk alle verzuim verhoedde, is met zekerheid bekend. Maar God had nog hoogere plannen over hem. Toen hij op zekeren dag, als naar gewoonte, de H. Schrift las, vernam hij bij het lezen dezer woorden van Christus: *Neemt mijn juk op u*, eene stem, die inwendig, doch duidelijk en verstaanbaar er bij voegde: *in de Congregatie des Allerheiligsten Verlossers*. Ofschoon sterk getroffen, (want hij had nog nooit aan eene kloosterorde gedacht) bracht hij zich evenwel aanstonds onvoorwaardelijk aan Gods H. Wil ten offer. Na zich, door raad te nemen van bevoegde personen, van de werkelijkheid zijner hemelsche roeping overtuigd te hebben, trad hij in 1843 in het noviciaat te St. Truiden. De herinnering aan zijne buitengewone uitverkiezing diende hem tot een scherp spoor, om met edelmoedigheid de moeilijke paden der volmaakte zelfverloochening te bewandelen. Het woord des Heeren: *Van hem, aan wien veel gegeven is, zal veel gevraagd worden*, zweefde tot op zijn ziekbed onophoudelijk voor zijn geest, en was, als het ware, het steunpunt van die bewonderenswaardige standvastigheid, welke hij heel zijn leven door heeft beoefend. Na een ijverig noviciaat legde hij den 16den Juli, feestdag van O. L. V. van den berg Karmel, zijne Kloostergeloften af met eene algeheele toewijding van zich zelf aan de Congregatie van den H. Alphonsus, welke zich nooit verloochende, zoodat hij op zijn sterfbed nog zeide: mijn grootste troost thans is te sterven in de Congregatie. Hoe

Van ons lid **Joke van Wijk** ontvingen we een blik bidprentjes.

Dit boek is geschonken om in onze bibliotheek op te nemen.

Ook ontvingen we van **Mieke en Frans Van Loo** boeken voornamelijk over Brabant.

DIGITALE BOEKENMARKT

Bent u geïnteresseerd in cultureel-historische boeken, kijk dan eens op onze digitale boekenmarkt. Klik dan op onderstaande link (of kies met rechtermuisknop 'Hyperlink openen').

<https://driehornick.nl/wp-content/uploads/2025/07/digitale-boekenmarkt-juli-2025.pdf>.

BOEKEN TE KOOP BIJ DE DRIEHORNICK

Voor alle boeken die door Erfgoedvereniging De Driehornick zijn uitgegeven en nog te koop zijn, raadpleeg onze website onder tabblad **CONTACT** (bovenste werkbalk) en vervolgens onder **VERKOOP BOEKEN**.

LIMERICK VAN GERARD DE LAAT

Sportbeleving

Kees, ne kèèrel van rónnd de dèrtig jôr
Stu vur sportpréstaties âlt subiet klôr
Die boekt ie in 'n app
Plètst ze rap óp 't wéb
Ën dan 'r oover zwètse hier én dôr

U kunt deze limerick ook beluisteren door op deze link te klikken, óf met de rechtermuisknop en dan kiezen voor: 'hyperlink openen':

<https://beeldbanknuenen.nl/cgi-bin/objecten.pl?ident=1410>

WEBSITE

Bezoek regelmatig onze website.

Het is bepaald de moeite waard om onze website regelmatig te bezoeken. Dan blijft u op de hoogte van de interessantste berichten over en van onze vereniging:

www.driehornick.nl Regelmatig verschijnen er nieuwe verhalen op onze website. Zo staan er al 620 verhalen op onze website. Ze wachten om gelezen te worden.

Heeft u moeite de verhalen te vinden, **gebruik dan de zoekfunctie** in de groene balk op de homepage.

UIT ONZE BIBLIOTHEEK

Deze maand brengen de bibliothecarissen het volgende boek onder uw aandacht.

Dit vieren wij

Wat vieren wij ook alweer met Pinksteren? Hoe is Moederdag ontstaan? Waarom is het Chinees Nieuwjaar niet op 1 januari?

En waar komt de hype om Halloween te vieren ineens vandaan? In *Dit vieren wij, van nieuwjaarsduik tot knalfeest* vertellen wij je het verhaal achter de jaarfeesten die Nederland rijk is. Deze feesten behoren tot het immaterieel erfgoed, want wij nemen ze over van onze ouders en grootouders en geven ze op onze beurt weer door aan onze kinderen en kleinkinderen. Ze zijn zo gewoon dat wij er niet bij stilstaan dat niet iedereen dezelfde feesten viert. Vaak weten wij ook niet meer precies waarom wij ze vieren en wat de betekenis is.

Wel hechten wij veel waarde aan de feesten die wij van huis uit meegekregen hebben. Ze zorgen voor verbondenheid met ons verleden en met elkaar. Ze zijn onderdeel van onze identiteit. Dat geldt voor alle feesten, of ze nu gevierd worden door mensen die lang of kort in Nederland wonen. In dit boek laten wij je de rijkdom aan jaarfeesten in Nederland zien en wij hopen dat het boek een feest is om te lezen.

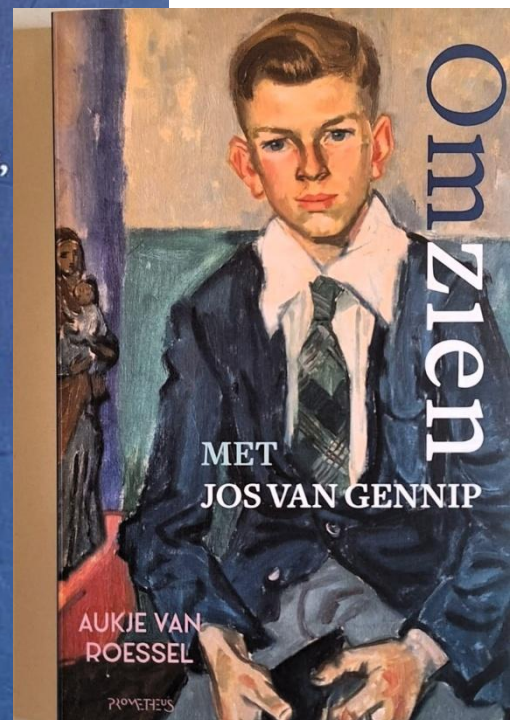

www.pharosuitgevers.nl
www.immaterieelerfgoed.nl

NIEUW IN ONZE BIBLIOTHEEK

Het katholieke geloof is de in 1939 geboren Jos van Gennip niet alleen figuurlijk met de paplepel ingegoten, maar ook letterlijk met de melkfles, door de zusters van het klooster in het Brabantse Nuenen. Zijn moeder kon haar enige kind destijds dan wel niet de borst geven, ze heeft hem wel gevoed met waar het in haar ogen in het katholieke geloof om draait: omzien naar elkaar.

Als 86-jarige probeert Van Gennip daar nog steeds naar te leven. Door op deze leeftijd niet 'treurig neer te zitten' zoals hij dat noemt, maar zich nog in te zetten voor 'een bepaald soort engagement'. Dat doet hij door nog mee te blijven denken bij de door hem opgerichte stichting Socires. Eerder tijdens zijn loopbaan zette hij zich in voor de paters en zusters in de missie, ontwikkelingshulp en het CDA. Hij kan omzien naar een lang leven.

UITGEVERIJPROMETHEUS.NL

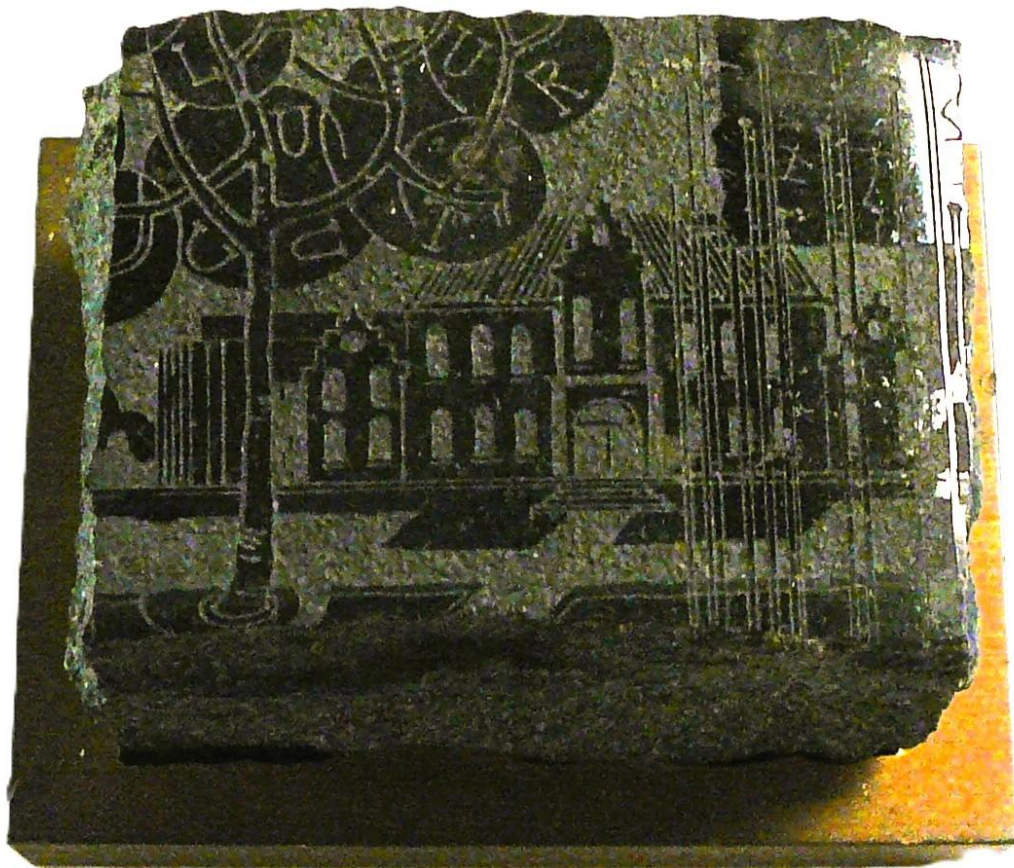

GEZIEN IN ONS ARCHIEF

DOOR: JOKE VAN OUWERKERK-VAN ECK

Steengravure van het Klooster in Nuenen

Gravure in steen is een techniek om afbeeldingen, tekst of symbolen permanent in steen aan te brengen met behulp van methoden zoals laser-graveren of etsen. Het wordt vaak gebruikt voor gedenktekens, grafstenen, naamplaten of decoratieve doeleinden. Donkere, gladde steensoorten zoals graniet en leisteen zijn hiervoor zeer geschikt, omdat de gravure dan het beste contrasteert met de achtergrond.

TIJDSCHRIFTEN DIE IN SEPTEMBER IN HET HEEMHUIS BINNENKWAMEN

Tijdschriften die in september en oktober in het Heemhuis binnenkwamen
Wij keken deze tijdschriften door en geven hieronder een korte intro van de verhalen.

PS Wil je het hele verhaal lezen kom dan naar het Heemhuis

In Brabant nr. 3 2025

Erfgoed Brabant verhuist naar Bossche Citadel

Begin oktober verhuist Erfgoed Brabant naar een nieuwe plek: de Citadel in Den Bosch. De organisatie zal dan haar intrek nemen in het voormalige restauratieatelier van het Rijksarchief in Noord-Brabant het huidige Brabants Historisch informatie Centrum (BHIC). Directeur Patrick Timmermans van Erfgoed Brabant noemt als redenen van het afscheid nemen van het kantoor aan Waterstraat 16: "We hebben een minder grote behoefte aan ruimte door inkrimping van het personeelsbestand, maar vooral ook door het vele thuiswerken van vandaag de dag. Daarbij komt dat we in de Waterstraat veel loze verkeersruimte hadden en er weinig mogelijkheden waren voor interactie tussen de medewerkers. Die hebben we straks wel meer in het nieuwe pand dat bovendien helemaal door ons gehuurd is.

Het Zonnelied: van het Wit-Gele Kruis of van Franciscus van Assisi

Precies achthonderd jaar geleden, in de lente van 1225, schreef Franciscus van Assisi het gebed Zonnelied. Het Wit-Gele Kruis, de Organisatie die in 1916 in Brabant werd opgericht om het kruiswerk en daarmee op katholieke leest gestoelde wijkverpleging tot stand te brengen, maakte in 1938 een speelfilm met dezelfde titel. Zijn er concrete verwijzingen naar Franciscus van Assisi' is het Zonnelied terug te vinden in deze film, of is de naam van deze speelfilm gemaakt in opdracht van een katholieke Organisatie toevallig gekozen? In dit artikel analyseren we de katholieke verwijzingen in de film tegen een achtergrond van het ontstaan van het kruiswerk, wijkverpleging en het Wit-Gele Kruis, de oorsprong en betekenis van het Zonnelied en de propagandadoeleinden van deze fascinerende, lokale filmproductie.

Zonnelied van Franciscus

(de eerste regels) Wilt u het gehele lezen, kijk dan in dit tijdschrift

(bewerking door Huub Oosterhuis)

U eeuwige

die ver weg zijt en ongezien,

U komen toe mijn zwijgen en mijn lied, alle verlatenheid en drift

mijn honger mijn verlangen,

want Gij zijt God,.....

Lieshout op de glasplaat: Tinus Swinkels (1873-1962)

In Lieshout stond niet alleen de wieg van fotograaf Martien Coppens (zie ook In Brabant 2025-2), maar ook die van amateur-dorpsfotograaf Tinus Swinkels. Beide fotografen brachten hun woon- en werkomgeving op een bijzondere manier in beeld. In de periode 1905-1925 legde Martinus Johannes (Tinus) Swinkels (1873-1962) het leven van eenvoudige mensen, grote gezinnen op het platteland en gebeurtenissen in en nabij Lieshout op de gevoelige plaat vast. Zijn opnamen tonen naturalistische directheid en oprechtheid. Helaas raakte Swinkels - de eerste fotograaf in Lieshout - in de vergetelheid.

Veel van de glasnegatieven zijn verloren gegaan. Ze lagen opgestapeld in een vochtig schuurtje naast het kippenhok en vertonen flinke aantasting door vocht en temperatuurschommelingen: de emulsielaag is vaak beschadigd en zelfs verdwenen. Ook zijn sommige platen gebroken of hebben afgebroken hoeken. Later ontfermde Tinus' zoon Theodorus (1925-2000) zich - gelukkig - over de glasplaten.

Zijn inspanningen zijn van groot belang, zowel voor het behoud als het achterhalen van informatie en verhalen bij de geportretteerden en locaties.

Tinus Swinkels was een veelzijdig en kleurrijk persoon, afkomstig uit de bekende brouwersfamilie en zelf vader van tien kinderen. Naast fotograaf was hij kosten, kweker, imker en tot 1905 ook gemeentesecretaris.

Verhaal wordt verluchtigd met tientallen originele foto's

Wandel door de tijd Langs de Brabantse Aa

Wandelaars die houden van méér dan frisse lucht en mooie vergezichten kunnen hun hart ophalen: de nieuwe lange-afstandswandelroute 'Langs de Brabantse Aa' biedt niet alleen natuur, maar ook een levendige ontmoeting met het verleden. De circa tweehonderd kilometer lange route slingert door het stroomgebied van de rivier de Aa en laat je kennismaken met een ongekend rijke cultuurhistorie - van kastelen en landgoederen tot watermolens en vergeten relictten.

Waar je ook start, je stapt letterlijk door de geschiedenis. Wandelend langs oude structuren en middeleeuwse kernen voel je hoe het landschap is gevormd door eeuwenmenselijk ingrijpen. En dat is precies de bedoeling. De stichting Brabantse Aa heeft deze route - van de Brabantse Peel tot 's-Hertogenbosch - ontwikkeld om wandelaars en erfgoedliefhebbers te informeren én te inspireren. Want hier, in het Brabantse buitengebied, draait het niet alleen om kilometers maken maar vooral om de verhalen die onder je voeten liggen.

Een bijzondere gids door dit gebied is niemand minder dan Hendrik Verhees, de landmeter die in 1792 na jarenlang werk de Nieuwe Meierijsche Kaart opleverde. Zijn werk vormt de inspiratie voor de beleefbare historie van de Aa. Langs de route word je als wandelaar meegenomen in het leven van Verhees en de wereld van toen.

Streekverhalen en een routebeschrijving zorgen voor context én verwondering. Je wandelt als het ware niet alleen langs de Aa, maar ook door de tijd.

De Koerier Brabants Heem sept. 2025

Graven in oude kloosterboeken

Drie kasten vol met oude boeken uit het voormalige klooster Soeterbeeck in Deursen bij Ravenstein vertellen het verhaal van hoe de Augustinessen van Windesheim die gebruikten, van wijzigingen voorzagen en hoe ze er verder mee omgingen. Onderzoekers Hans Kienhorst en Ad Poirters van de Radboud Universiteit Nijmegen hebben de 'geschiedenis' van die boeken onderzocht en daarover gepubliceerd. In Museum Krona in Uden maakt hun werk onder de titel 'Graven in boeken' onderdeel uit van de tentoonstelling 'Kloosters en kloosterleven'.

Klooster Soeterbeeck in Deursen is in 1732 gesticht, in 1997 verlieten de laatste tien zusters het klooster en verhuisden naar een kloosterbejaardenoord in Nuland. In de bibliotheek werden de drie kasten vol oude boeken aangetroffen, die aan de Bibliotheek van de Radboud Universiteit werden overgedragen. Het klooster is geschonken aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Het complex is gerestaureerd en doet nu dienst als vergader- en conferentiecentrum Soeterbeeck.

Heemschild St Oedenrode nr3 2025

Deze uitgave is helemaal geweid aan de arts/schilder Frans Alkemade

Verlucht met talloze afbeeldingen van zijn kunstwerken

Meer dan de moeite waard om dit te lezen

Frans Alkemade, een poëtische schilderende dorpsarts:

"Kunst kan nooit een kunstje zijn."

"Door confrontatie met elementen uit de wereld om je heen kan er iets worden losgewoeld wat - al dan niet bewust - reeds in je brein aanwezig was", zegt Frans Alkemade over zijn inspiratie. "Ook mijn jeugdherinneringen, ongeveer tussen mijn tweede en vijfde jaar.

Ik vind daar de intense warmte en kleurrijkdom waarmee alledaagse voorvalletjes ervaren worden. Ontroerende tijd, bijna een metafysische droomwereld van een kind is nog steeds van groot belang voor mijn werk. Kunst is voor mij een individuele uiting. Kunst kan nooit een kunstje zijn." Op 26 oktober opent in Mariëndaal een door het Roois Kultuur contact opgezette expositie met werken van deze dorpsarts.

Frans Alkemade was een toegewijde en getalenteerde kunstenaar uit Sint-Oedenrode. Geboren in een artsenfamilie, nam hij in 1959 samen met zijn vrouw Mathilde van Kalmthout de huisartsenpraktijk van zijn vader Leo over. Naast zijn medische carrière had Alkemade een diepe passie voor tekenen en schilderen, een interesse die al op jonge leeftijd begon. Hij was de zoon van Leo Alkemade (1884-1974) geboren in Noordwijk, die zich in 1922 als huisarts in Sint-Oedenrode vestigde. Leo Alkemade overleed op 8 november 1974 in Den Haag, 80 jaar oud. Hij was een zeer geziene en beminde persoon in Sint-Oedenrode. Hij reed in het begin op een Ivy tweetakt motor uit 1925 om zijn patiënten op het platteland te bezoeken; de wegen waren destijds echt slecht. Later stapte hij over op een Engelse Norton.

Zijn zoon Frans begon al jong met tekenen. Op het gymnasium in Eindhoven illustreerde hij de schoolkrant. Na het gymnasium vertrok hij naar Amsterdam.

Tijdens zijn medicijnenstudie aan de Universiteit aldaar volgde hij schilderlessen bij Piet van Wijngaardt en Jeroen Voskuyl en ontmoette hij zijn latere vrouw Mathilde van Kalmthout (zij studeerde ook medicijnen). In die tijd hing hij veel rond in het onder kunstenaars populaire café Eijlders bij het Leidseplein. Hij voelde zich daar volgens Mathilde helemaal thuis.

Na zijn studie werkte Frans een tijd als militair arts. In 1959 nam hij met zijn vrouw in Rooi de praktijk van zijn vader over. Ze waren 24 uur per dag bereikbaar, deden bevallingen en hielden ook nog eens apotheek. Mathilde was meer de wetenschapper, Frans de gevoelsmens die oog had voor psychosomatiek. "Mijn moeder was de doener, mijn vader meer de prater," zegt zoon Floris. "Het ging hem om de kunst van genezen.

Helmonds Heem oktober 2025

De kanaalgravers van de Zuid Willemsvaart

Op 24 augustus 1826, ter gelegenheid van de verjaardag van koning Willem 1, werd het laatste deel van de Zuid-Willemsvaart feestelijk in Maastricht geopend. Volgend jaar is dat 200 jaar geleden. Er is veel geschreven over de Zuid-Willemsvaart, maar weinig over degenen die middels noeste arbeid het zand van het 122 km. lange traject hebben uitgegraven. Foto's zijn er niet, want de eerste Nederlandse foto werd pas in 1839 gemaakt door de Zutphense apotheker Willem Hallegraef.

In het waterrijke Nederland werd van oudsher gebruikgemaakt van rivieren en waterlopen om steden en dorpen te bereiken. De Romeinen maakten er gebruik van en ook de Noormannen vonden hun weg via de Noordzee naar de Hollandse rivieren. In onze omgeving was het riviertje de Aa in de 16e eeuw bevaarbaar met platte schuiten, maar deze vaarroute raakte in verval. Vervoer via de rivier de Maas behoorde tot de mogelijkheden, maar dit traject was maar vijf maanden per jaar begaanbaar.

Vervoer van personen en goederen

Met de verkeerswegen in Zuid-Nederland was het eind 17e eeuw slecht gesteld. Het vervoer van mens en goederen ging meestal over zandwegen. In onze regio was de verharde verbindingsweg, de Steenweg van 's-Hertogenbosch op Luik, in 1818 gereed. Met vooruitziende blik gaf Koning Willem 1 in 1821 officieel opdracht tot de aanleg van een kanaal, die het zuiden van Nederland moest ontsluiten. Het moest een verbinding gaan vormen tussen de Noord-Nederlandse handelssteden en het industriebekken van Luik. Het ontwerp van de Zuid-Willemsvaart was van de hand van de Inspecteur-Generaal van Waterstaat, ir. Adrianus François Goudriaan. Goudriaan bleef tot eind 1823 nauw betrokken bij de aanleg van het kanaal

Tijdschrift voor Historische Geografie nr. 3 2025

De fietser als aanjager van verandering

Over de constructeurs van fietspaden en hun invloed op het cultuurlandschap.

De fiets neemt tegenwoordig een prominente positie in bij de ontwikkeling van nieuwe ruimtelijke plannen. Dit was echter niet het geval bij de opkomst van de fiets eind 19^e eeuw. Er was sprake van een vraag naar paden waar deze 'sport' kon worden beoefend. Toen het aantal fietsen groeide en het toerisme opkwam maar de bouw van geschikte wegen achterbleef, namen particulieren het heft in eigen handen. Maar het is toch de taak van de overheid om wegen aan te leggen?

Onderzoek naar de ontwikkeling van fietspaden in Nederland is grotendeels onontgonnen terrein. Dit artikel geeft een beknopt overzicht van de totstandkoming van de aanleg van buitenstedelijke fietspaden tussen 1885 en de jaren 60 van de 20^e eeuw, en welke invloed dit heeft gehad op het omringende landschap. Allereerst wordt de uitgangssituatie rond 1885 besproken en waarom er een vraag naar paden ontstaat. Vervolgens gaat dit artikel in op een tweetal actoren die zich in deze periode bezighouden met de aanleg van fietspaden en hun onderlinge verhouding. Hun positie en gedachtegoed hangt direct samen met de invloed op het landschap. Als laatste wordt ingegaan op wat deze invloed ruimtelijk inhoudt. De fiets is onderdeel van de Nederlandse identiteit. Dit artikel geeft inzicht in de landschappelijke geschiedenis van het alledaagse.

De vraag naar paden

Fietsen komt op in Nederland aan het eind van de 19^e eeuw als sport voor de gegoede burgerij. Sport was een nieuw begrip dat was overgewaaid uit Engeland. Destijds werd het ook wel 'wielrijden' genoemd. Fietsen was toen een dure aangelegenheid. Voor 1885 gebeurde het fietsen hoofdzakelijk in clubverband. De betekenis van de fiets begon de jaren hierna langzaam te verschuiven en diende niet langer alleen als sportobject, maar werd ook steeds vaker zakelijk of recreatief gebruikt. Zo werd het gebruikelijker dat men zelf op stap ging en werd het individuele fietsen de norm.

ACTIVITEITEN VAN DERDEN

Monitor Erfgoedbeoefening: jongeren het meest actief met erfgoed

Nieuwsbericht | 14-10-2025 | 15:23

In Nederland zet 38% van de bevolking van 12 jaar en ouder zich in hun vrije tijd actief in voor materieel en immaterieel erfgoed. Er zijn dus grofweg zes miljoen actieve erfgoedbeoefenaars in ons land. Dit doen ze soms jaarlijks, zoals bij de organisatie van een evenement. Anderen zijn wekelijks of zelfs bijna dagelijks actief. En opvallend, juist jongeren zijn het meest actief in het beoefenen en bewaren van erfgoed.

Dat blijkt uit het onderzoek 'Actief met erfgoed in de vrije tijd – Monitor Erfgoedbeoefening 2025', uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN).

Jongeren als nieuwe dragers van erfgoed

Uit de cijfers blijkt dat in de leeftijdsgroep 12-24 jaar het percentage actieve erfgoedbeoefenaars het grootst is. In de praktijk zijn dus meer jongeren dan senioren (65 jaar en ouder) in hun vrije tijd actief voor cultureel erfgoed. Vooral binnen de domeinen **archeologie en immaterieel erfgoed** zijn jongeren sterk vertegenwoordigd. Bij archeologie zijn jongeren vaak bezig met metaaldetectie — een activiteit die avontuur, technologie en geschiedenis samenbrengt. Binnen het immaterieel erfgoed zijn ze vooral actief in feesten, rituelen en streektaal. Jongeren zetten zich bijvoorbeeld in voor de organisatie van de Walk of Grief op Terschelling of de opbouw voor de Ketikoti viering in Utrecht, etc. etc..

Lezing: 'We gaan naar Santiago!' in Bibliotheek Nuenen

"We gaan naar Santiago!" Deze kreet gaf 3,5 jaar geleden het startsein voor hun sabbatical. Ingrid en Jos Habraken maakten een fietstocht naar Santiago de Compostella en terug. Dit 'trainingsrondje' werd afgesloten met de beklimming van de Mont Ventoux.

Ingrid en Jos Habraken doen dit om geld op te halen voor onderzoek naar hersentumoren. Helaas overlijdt van degenen met de diagnose 'hersentumor' 98% binnen 5 jaar. Dit percentage moet omlaag, zodat ook deze vorm van kanker in de toekomst minder of niet meer dodelijk is. Hiervoor is nog veel onderzoek en dus geld nodig. Een fysieke en mentale uitdaging. Waarom? Hoe is de reis verlopen? Voor u een informatieve en inspirerende avond.

Praktische informatie

Datum en tijden: woensdag 26 november, 19.30 - 20.30 uur

Locatie: Bibliotheek Nuenen, Jonkheer Hugo van Berckellaan 18

Entree: gratis, aanmelden via www.bibliotheekdommeldal.nl/activiteiten

EN TOT SLOT

Ons mooie Heemhuis (met rechts nog 'het oudje', inmiddels gekapt) waar u op dinsdagochtend kunt binnenlopen en op woensdagavond na afspraak uw historische studie kunt verrichten.